

Forfatter: Lange, Julius Henrik

Titel: BREV TIL: Brandes, Georg FRA: Lange, Julius Henrik (1862-02-12)

Citation: Lange, Julius Henrik: "BREV TIL: Brandes, Georg FRA: Lange, Julius Henrik (1862-02-12)", i *Julius Lange - breve fra hans ungdom*, Nordiske, s. 58. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002252486-000-shoot-L0022524860000007.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Julius Lange - breve fra hans ungdom

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Romd. 12te Februar (meget koldt, men klart).

Kjære Ven! jeg vil begynde paa et Brev, som formodentlig først vil blive færdigt om et Par Maaneder. Jeg vil nemlig skrive et meget langt Brev, eftersom jeg har meget at meddele Dig, men jeg vil ikke forskrive mine Øjne til Daarlighed, saaledes som jeg gjorde sidst, da jeg skrev hjem (hvilket Du, omendskjønt du ikke er vant til at lystre, nok er saa god at beholde for Dig selv, da Moder, hvis hun fik Nys derom, om ikke paa anden Maade saa ad diplomatisk Vej, vilde faa mig til at gaa med blaa Brillen eller grøn Skjærm, hvilket jeg ikke vil). Jeg vil for det Første skrive om Dig og dit, for det Andet om mig og mit. — Altsaa: Hjertelig Tak for dit Brev, som var langt og godt. Dog var der Et og Andet at udsætte. 1) At dit Fotografi ikke fulgte med, 2) at det var skrevet paa Rhinoceroskind og følgelig var vel dyrt, 3) at Du hist og her talte om den Mulighed, at s. 59 jeg ikke skulde have Lyst til at læse det paa Grund af dets Længde, hvilken Sort Bemærkninger ikke er andet end Fyldekalk.... Det som var mig saa kjært ved dit Brev var din fuldstændige og ubeskaarne Tillid og Fortrolighed, som var mig til megen Gavn ved at holde et helt Gebet vaagent hos mig, som ingen anden end Du er delagtig med mig i. ... Dine Ord lød for mig som kom de fra en dyb, underjordisk Grotte, fra hvis Vægge det spottende Ekko bestandig kastede Lyden tilbage til dit eget Øre, og det var som et Mirakel af en eller anden venlig Flyvepost, at jeg, der lever de hundrede Mile borte og færdes i den klare Dag, fik din Røst at høre....

Nogle Enkeltheder vil jeg endnu berøre. For det Første Nutzhorn og hans Afhandling.^{*)} Jeg finder din Følelse ligeoverfor denne meget naturlig og ideelt taget ganske berettiget; men praktisk og historisk troer jeg rigtignok, at alle Tidens Literatur vil give Dig Uret. Den, som holder sig paa Fagvidenskabens Grund, er fuldt berettiget til hvert Øjeblik at vise den spekulative Filosofi tilbage, naar denne grovt forsynder sig mod Fagvidenskabens Sandheder. Det forekommer mig rigtignok heller ikke, at det kan være «Theorien i dens abstrakte Højhed» saa ganske ligegyldigt, naar en Fagmand med uomstødelige Beviser belyser dens Fejltagelser (at dens Resultater ikke «stemmer») især s. 60 ikke, naar Spørgsmaalet har stort Omfang og behandles med Forkjærlighed af Filosofien (dette siger du jo selv om Antigone).... Saalænge Nutzhorn staar paa sin Fagvidenskabs Grund og søger sin Competence i sin Begejstring for Oldtiden og dens rette Forstaaelse, saa har han Ret, objektivt og subjektivt. Men nu skal det villig indrømmes, at Nutzhorn er noget af en Kvaksalver-Natur, der har en vis Lyst til at give sig af med Ting, som han ikke forstaar tilgavns, og hans smaa Flankeangreb paa Hegels indvendige Dele kan vistnok gjøre En gal i Hovedet, som har en Livsinteresse for Hegel og i det Hele forholder sig noget inderligere til disse Spørgsmaal. Men jeg troer, at — (d. 13. Februar), at — at — (jeg blev afbrudt igaar ved et mageløst Besøg i Villa Pamphili, som ligger lidt udenfor Byen paa Højden af Janiculus. Nej, hvor der var dejligt!). Jeg troer, Du selv vil indrømme mig, at Du har (og Du maatte næsten være et Bæst, om Du ikke havde det) en Interesse for Hegels Subjektivitet, for ham, som den Herkules, han var, og ikke alene for hans Arbejder, det Tankeindhold, som han repræsenterer. Ikke sandt? Derfor ærgrer det Dig, at se ham undergaa alle Kjæmpers sørgelige Lod, at blive overvældet af Dværge (som Poul Møller siger). Nutzhorns Afhandling vil — og vilde endnu mere, hvis den helt igjennem var godt skrevet — tjene til at mistænkeliggjøre Hegel (Du synes maaske, at det er en lav og nedrig Tanke, og det er det paa en Maade ogsaa) og netop s. 61 Nutzhorn med sin Lettilbendighed og — naar Talen er om Filosofi — vistnok store Overfladiskhed og Letsindighed maa til for at recognoscere Terrainet, og for at andre Folk kan blive varede om, hvor Beviserne plumper igjennem eller glider af, og hvor de staar fast paa Benene. Slige halsbrækkende og paa en vis Maade naragtige Foretagender indlader ingen General sig paa uden en meget stor Letsindighed, en dygtig Portion Selvtillid, en vis Tapperhed, og endelig en overordentlig Mængde af Tanketropper, som han ikke bryder sig videre om, om de falder eller staar sig. Men saadan er jo Nutzhorn. At han tillige er en trofast og mandig og nobel Karakter, det kommer jo ikke det Smør ved.

Jeg fik dit Brev desværre først Dagen efter din Fødselsdag, men dette forhindrede mig ikke i ved Middagsbordet at tømme et Glas Vin til din Ære og raabe et Hurra, det vil sige indvendigt. Men naar man indvendigt raaber Hurra og drikker Vin paa én Gang, saa faar man Vinen i den gale Hals, og saaledes blev den eneste kjendelige Hyldest, jeg bragte Dig, en lidenskabelig Hoste. Dog haaber jeg ikke, at den skal være noget ondt Omen. — Den Ytring i dit Brev, som jeg vil tage mest fat paa, og som jeg herved sender Dig tilbage for at Du kan tage den i Dig igjen, var, at «i Bibelen findes Theisme og Pantheisme sammenblandede». At jeg hvad Indholdet af denne Sætning angaar, aldeles ikke indser dens Sand s. 62hed ... det vil jeg lade være, hvad det er, den stod jo kun som en henkastet Parentlies (men derfor ikke ubetydelig). Jeg vil blot sige saa meget, at for at Sætningen skal betyde noget, maa man have ordentlig klaret sig, hvad denne Sammenblanding eller Løben-i-hinanden (som der nok egentlig stod) vil sige. Saaledes som Du taler, skulde man tro, det var din Mening, at Bibelen bestod af to daarlige forbundne (sammenløbne) filosofiske Elementer. Men nu troede jeg rigtignok, at Du var enig med Dig selv og med mig om, at Filosofien vel kan anlægge saa mange af sine Bestemmelser, som den behager, paa Bibelen og Kristendommen, men at dens Domme om disse kun havde nogen Værdi og Gyldighed, naar det var in confesso, at dens Standpunkt var Bibelens overlegent, det vil sige havde overtaget Bibelens eget Standpunkt og ført dette videre til en højere, videre og dybere anskuende Sandhedserkjendelse. Men da dette Spørgsmaal ikke kan afgjøres af Filosofien, da det netop ligger udenfor den og har dens egen Realitet til Gjenstand, og da det i alt Fald for de fleste tænkende Hoveder i vor Tid netop er Existentialspørgsmaalet, Totalitetsspørgsmaalet, altsaa ikke længer er noget egentligt Spørgsmaal, som kan besvares, men rettere er en Livs-Overgang, et Livsspring.... saa bliver man, saalænge man udelukkende holder sig til den filosofiske Side af Sagen, nødt til

at lade Afgjørelsen staa hen, indtil man oplever denne Afgjørelse, oplever, hvilket af de to Elementer, der kan magte det s. 63 andet. Alt naturligvis under Forudsætning af, at man ikke paa Forhaand har erklæret sig for Filosof i al Evighed.

Hvad mig selv angaar, saa lever jeg egentlig et overordentlig lykkeligt Liv. Jeg er kommet til at elske Rom over al Maade. Dertil hører der nogen Øvelse, og nogen god Vejledning er heller ikke at forsmaa, men jeg føler med mig selv, at jeg er kommet godt paa Gled, og rører mig i det Hele ret dygtigt for at se saa Meget som muligt og det saa godt som muligt. Dertil hører nu, foruden meget Geni og Udholdenhed, egentlig talt lige saa lang Tid, som der er gaaet til at bygge Rom. Det, som jeg holder mest af, er og bliver Forum med dets Ruiner. Naar jeg engang imellem er gal i Hovedet, saa er det altid det sikreste Middel derimod at gaa ud paa Forum. Min Levemaade er her, som Du ved lidt Eftertanke vil indse, saa forskjellig fra min tidligere derhjemme, at jeg somme Tider har ondt ved at tro, det var mig, som boede ved Nørrevold, informerede paa Christianshavn osv. Jeg har min Nød med ikke somme Tider at geraade ind i Fantasterier over, hvor meget bedre man kunde have det, hvis man var sin egen Herre. Saa vilde jeg blive et Aar endnu i Rom og blive fuldkommen, aldeles fuldkommen, ikke alene som Romer, men ogsaa som Menneske. Saa skulde Du komme hened, og saa skulde vi bo sammen om Vinteren nede i Nærheden af Forum og om Sommeren i Forpagtergaardens i Villa Pamphili. Da vilde Du, Barbar s. 64 som Du er, ogsaa efterhaanden blive næsten lige saa fuldkommen som jeg, og saa kunde vi af sær Naade tænke paa at meddele Medmenneskene lidt af vor Fuldkommenhed. Tro nu ikke, at min Glæde over Rom er bare Fantasteri.

Om Italienerinderne er der det at mærke, at der er mange meget skønne. Naar jeg gaar ned ad Corsoen henad Solnedgang, tænker jeg paa Dig, at det er godt, jeg ikke har Dig ined, da Du, inden vi havde naaet piazza del popolo, vilde være geraadet fuldstændig i Brand. Dog kunde Du gaa ind i en Sidegade og faa en Potte over Hovedet for at slukke. Det risikerer man virkelig at faa; det var forleden Dag nær hændt mig.

Jeg sender Dig det, jeg har skrevet, ubeset. Det er vist noget væmmeligt Sludder. Jeg fraskriver mig alt Ansvar derfor.

P. S. Tjen mig i, ikke at forelske Dig formeget i den Sætning, at man skal gennemleve sine Kriser med Energi. Husk paa, hvad der bliver En givet og hvad man maa opleve.

Netop som Julius Lange stærkest og i den bedste Sindslige vægt nød Lykken ved at være i Rom og tilegne sig de Kunstskatte, til hvilke hans Hu altid havde staaet, blev han ramt af den nedslaaende Efterretning om sin udmærkede Faders Død. Selv den, der kun har opnaaet et flygtigt Indblik i den gamle Lærdes Hjem, ser det for sig i et Lys af ualmindelig s. 65 Skjønhed. Julius Langes Forældre beboede en Etage i Baghuset til det Sted paa Kongens Nytorv, hvor nu Standard-Bygningen ligger, og deres Dagligstue var et stort lyst Rum med høje Træer. Fugle fløj frit omkring i Stuen og sad i Træernes Grene. I disse Omgivelser tog de to fine Gamle sig dobbelt værdige og smukke ud. Da den Ulykke ramte Prof. Lange, at han ikke mere kunde se at læse, havde hans Hustru lært sig saa meget Græsk, at hun kunde læse højt for ham af de græske Bøger. Som i Reglen Paludan-Müllerne var hun i høj Grad tunghør. Julius fik ined Aarene denne Svaghed efter hende. I aandelig Udvikling var hun sin Mands Jævnbyrdige. Hun fulgte snart efter ham i Døden.

Som de følgende Breve viser, blev Sønnen strax som han erfor Faderens Død, greben af en besynderlig Angst for at Moderens og Søsterens Kaar skulde være saa vanskelige, at de trængte til en øjeblikkelig Hjælp, og under denne Uro pinte han sig med Tanken om hvorledes han hurtigst muligt skulde kunne tjene noget. Han grublede over literært Erhverv og ønskede at frugtbargjøre sin Fremstillingsgave, men nagedes saa umiddelbart derefter af Sky for Offentligheden og af en Uvilje mod alt Skriverseri i Aviser, som var dybt grundfæstet i de bedre blandt de Unge dengang, men som maa forekomme højst besynderlig nutildags. Hans Angst for at se sin Anonymitet røbet gaar til det yderste.